

Batı dünyasındaki borç dağıyla nasıl başa çıkılır?

Avrupa ekonomisinin uçurumun eşiğinde durduğu şu günlerde 'borç freni' fikri, mali politikayı kontrol altına almak açısından en önemli siyasi araçlardan biri.

KLAUS F. ZIMMERMANN

Avrupa ekonomisi hâlâ uçurumun eşiğindeyken, 'borç freni' fikri mali politikayı kontrol altına almak bakımından en önemli siyasi araçlardan biri. Bu tartışma sadece Avrupa, ABD ve Japonya için değil, yükselen piyasaların mali ve ekonomik sıhhati için de mühim.

Geçen hafta Cannes'da yapılan G20 zirvesinden bu tür borç frenlerinin ulusal anayasalara konulmasıyla ilgili bir G20 deklarasyonu çıkması, bu yüzden kritik önemde. Böyle bir önlemin tesis edilmesi, hükümetlerin finans piyasalarındaki mali rotalarına dair uzun vadeli beklentileri muhakkak ki istikrara kavuşturacaktır.

En temel düzeyde borç freni, Batılı hükümetleri kamu maliyesinin merkezi aracı olarak 'umuda' bel bağlamaktan vazgeçmeye zorlayacaktır. Daha iyimser olan 1970'lerde Batılı hükümetlerin yükselen borçlarını karşılayacak kadar süratli büyüyeceklerini umut etmek için hâlâ gerekçesi vardı. O umutlar, mevcut ekonomik felaketten bağımsız olarak, yok olup gitti.

Etkili olmak için üç sınav

Mevcut ekonomik koşullar göz önüne alındığında, borç freninin hemen uygulanması ne akılcı ne de arzu edilir olacaktır. Ancak çok uzak olmayan bir gelecekte, belirlenmiş bir tarihte uygulamaya başlamak noktasında anlaşmak için kesinlikle doğru zaman. Sözgelimi Almanya'da borç freni, parlamentoda 2010'da onaylandı ve 2016'da yürürlüğe girecek.

Son AB zirvesi, euro bölgesi üyeleri için bu doğrultuda ilave yükümlülükler getirdi. Ancak sadece irade beyanları artık yeterli değil. Politikacılar ve vatandaşların birbirleriyle girdikleri (herhangi bir katı kuralın yokluğunda bile, zaman içinde borcu azaltacak kadar rasyonel olacakları yönündeki) bahsi kaybetmiş durumda. Bu nedenle artık kendi kendini disipline eden güvenilir bir mekanizma oluşturmalıyız.

Böyle bir borç freni, etkili olabilmek için üç sınavdan geçmek zorunda: Birincisi, bu husus ülke anayasalarına konulmalı ve riayet etmemeyi zorlaştıran bir niteliğe kavuşturulmalı. İkincisi ülkeler, hali hazırda İspanya ve Portekiz'den İtalya'ya uzanan euro bölgesi

ülkelerinde olduğu gibi, sorumlulukları karşılıklı olarak üstlenmeli. Ve üçüncüsü, etkili denetim ve uygulamanın geçmiş başarısızlığının ışığında, kötü performansı cezalandırma yetkisiyle donatılmış bağımsız denetim kurumları oluşturulmalı.

Ancak Batı'da bizi borcun şişmesine neden olan geçmiş eylemlerimizden sorumlu kılan, sadece önceki uygulama değil. Geleceğe yönelik kişisel menfaat dayatmaları da değil. Belki de işi milyonlarca sayı üretmek olan bir kurum konumundaki IMF tarafından şimdiki kadar üretilmiş en önemli sayı şu: Yüzde 441.

Yeni bir 'sömürgecilik' kavramı

Yüzde 441, mevcut politikalar altında, eğer her zamanki gibi iş yapmaya devam edersek, G7 ülkelerinin ulaşması beklenen ortalama borç-gayri safi yurt içi hasıla oranı. Büyük G7 ülkeleri için borç düzeylerinin yüzde 100'e yaklaştığı bir ortamda (Japonya ve İtalya bu düzeyi aştı bile), bazı siyasetçiler ve analistler, ekonominin sihirli iyileştirme işlevine duydukları inançla, hâlâ bu rakamın ineneğini umuyor. Ancak yüzde 441'e giden yolda, en fantastik ekonomik ve siyasi düşünceler bile işe her zamanki gibi devam etmemeye gerçekten hazırlıklı olmayabilir. Borç freni, bu revizyonu gerçekleştirerek için faydalı bir araç.

Gelişen piyasa ülkeleri ve onların büyük nüfusları, haklı olarak kendi zamanlarının geldiğini ve asırlardır üzerlerine düşen bir gölgenin nihayet kalktığını düşünüyor. Bu ülkelerin çoğunun aklında sömürgecilik mirasıyla yakından alakalı bir geçmiş yatıyor. Eğer eski sömürge güçleri -bugünün G7 ülkeleri, artı İspanya ve Portekiz gibi ülkeler- geline noktada mali eylemlerinin sorumluluklarını birlikte üstlenmezse, yeni tür bir sömürgecilik tehlikesinin ortaya çıkması istenir bile değil.

Bu yeni 'sömürgecilik', gelişmekte olan ülkelere uygulanan çok ciddi vergilendirme artışında tezahürünü bulacak. Bu 'vergi', bir küresel ekonomik çöküş ve çözüme kavuşturulmamış Batılı borç fazlasıyla bağlantılı kalkınma yardımında azalma biçimini alacaktır. Ya da asırlardır süren az gelişmişliğin prangalarından kurtulmak üzere planlarını gerçekleştirebilmek için makroekonomik piyasalardaki istikrara bağımlı, gelişmekte olan ülkeler üzerinde aynı etkiyi yaratacak yüksek enflasyon biçimini de alabilir.

Borç freninin tüm söylediği şu: Birincisi, ayağımızı yorganımıza göre uzatmalıyız. İkincisi, kriz öncesi harcama düzeylerinin kamu harcaması azami düzeyi olduğunu ve müstakbel ihtiyaçların ya da isteklerin esasen yalnızca diğer, zaten fonlanmış olan aktiviteleri eş miktarda keserek finanse edilebileceğini anlamamız gerek. Geçen birkaç on yılda, gelişen piyasalar, türlü borç krizi dalgalarında genellikle Batılı krediverenlerin emriyle ayaklarını yorganlarına göre uzatarak yaşamayı öğrenmek zorunda bırakıldı. Şimdi durum tersine döndü. Bu kez bu acı ilacı yutması gereken, Batı dünyası. (Almanya'da İşçilik Araştırmaları Enstitüsü'nün (IZA) direktörü, Radikal'e özel)